

Peningaþvætti

Vápættir varðandi bifreiðaumboð
og bifreiðasala

Almennt

Bifreiðaumboð og bílasalar falla undir gildissvið laga nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningþvætti og fjármögnun hryðjuverka, sbr. n-lið 1. mgr. 2. gr. laganna, og teljast því vera tilkynningaskyldir aðilar í skilningi laganna.

Ýmsar aðferðir og hættumerki (e. red flags) eru þekkt við að þvætta fé, m.a. út frá dómaframkvæmd, rannsóknnum, fræðiritum og innlendu sem og erlendu leiðbeiningaefni. Jafnframt hefur það sýnt sig að ýmsir veikleikar eru í starfsemi lögaðila hvað viðkemur hættu á að starfsemi sé notuð við að þvætta fé. Hér á eftir eru nefnd dæmi um hættumerki sem tengjast peningþvætti og fjármögnun hryðjuverka hjá bifreiðaumboðum og bílasölum. Hafa skal í huga að þessi dæmi eru til viðmiðunar og ekki tæmandi talin. Þrátt fyrir að eitthvað af eftirfarandi hættumerkjum eigi við tiltekinn viðskiptavin getur það átt sér eðlilegar skýringar, en gefur þó tilefni til frekari skoðunar. Tilkynningarskyldir aðilar þurfa því ávallt að meta áhættu með heildrænum hætti þar sem eitt hættumerki þarf ekki að færa viðskiptavin upp eða niður um áhættuflokk.

Misnotkun í starfsemi bifreiðaumboða og bifreiðasala

Brotamenn get nýtt sér starfsemi bifreiðaumboða og bifreiðasala til að þvætta ávinning ólögmatrar háttsemi. Þekktir áhættuþættir í slíkri starfsemi snúa m.a. að:

- Umfang ökutækjaviðskipta er óeðlilega mikið.
- Litla sérfræðiþekkingu þarf til að þvætta ólögmatan ávinning í gegnum ökutækjaviðskipti.
- Greiðsla kaupverða að hluta eða að öllu leyti með reiðufé.
- Lág áhættuvitund bifreiðasala.
- Ökutækjaviðskipti þar sem félag er kaupandi eða seljandi.
- Ökutækjaviðskipti þar sem bifreið er notuð sem hluti greiðslu eða til skuldajöfnunar.

Tilkynningar til skrifstofu fjármálagreininga lögreglu

Bifreiðaumboðun og bifreiðasölum er skylt að tilkynna öll grunsamleg viðskipti til skrifstofu fjármálagreininga lögreglu, að eigin frumkvæði, og veita henni allar nauðsynlegar upplýsingar.

Með hugtakinu grunur er vísað til lægsta stigs gruns, þ.e. að sérhver grunur, óháð því hve mikill hann er, uppfyllir skilyrði greinarinnar um grun. Væri í þessu sambandi nægjanlegt að grunur kviknaði um að fjármuni kunni að mega rekja til refsiverðrar háttsemi hvort sem sá grunur reynist síðar meir hafa verið reistur á fullnægjandi rökum eður ei.

Hættumerki varðandi viðskipti og viðskiptamenn í starfsemi bifreiðaumboða og bifreiðasala.

- Reiðufjárviðskipti.
- Óeðlileg viðskipti.
- Kaupverð bifreiðar er óvenjulega hátt eða lágt og ekki í samræmi við markaðsverð bifreiðar.
- Kaupmáttur viðskiptamanns ekki í samræmi við tekjur.
- Viðskiptamaður gefur rangar eða villandi upplýsingar eða neitar að gefa upplýsingar.
- Annar aðili skráður fyrir bifreið og ekki virðast eðlilegar ástæður liggja að baki.

- Greiðslur eru frá þriðja aðila sem virðist ekki hafa skýr tengsl við viðskiptin.
- Ítrekuð viðskipti milli sömu aðila.
- Viðskiptamaður forðast að mæta í eigin persónu.
- Viðskiptamaður er í áhættuhópi vegna stjórnmálalegra tengsla.
- Viðskiptamaður er með tengsl við áhættusamt eða ósamvinnuþýtt ríki.
- Viðskiptamaður er eða hefur tengsl við þekkta brotamenn.

Nýjar áhættur (e. emerging risk)

Hér er vísað til nýrrar áhættu sem gæti komið fram og haft áhrif á hættuna á peningabætti, fjármögnun hryðjuverka og fjármögnun gereyðingavopna. Um er að ræða nýjar mögulegar áhættur sem hafa ekki endilega komið fram áður á Íslandi, eru jafnvel lítt þekktar enn sem komið er, breytast hratt eða hafa ekki haft mikið vægi. Mikilvægt er fyrir tilkynningaskylda aðila að vera vel vakandi fyrir nýjum og mögulegum áhættum því aðferðir við peningabætti, fjármögnun hryðjuverka og fjármögnun gereyðingavopna þróast hratt í heimi örrar tækniþróunar. Eftirfarandi má nefna sem dæmi um nýjar áhættur:

- Rafmyntir: Rafmyntir notaðar til greiða fyrir viðskiptin að hluta til eða í heild.
- Gervigreind: Áreiðanleiki gagna, hætta á fölsun gagna.
- Rafræn viðskipti: Of mikið traust lagt á rafræna auðkenningu, án þess að vita hver er að baki. Möguleiki á stolnum auðkennum.
- Kaupendur bifreiða eru aflandsfélög eða sjóðir.
- Notkun leppa (e. straw buyers): Aðilar kaupa í gegnum aðila með hreint borð, t.d. ungt fólk, námsmenn og nýbúa.

Hættumerki varðandi fjármögnun hryðjuverka og gereyðingavopna

Hingað til hefur hætta á fjármögnun hryðjuverka og fjármögnun gereyðingavopna verið fremur lág á Íslandi. Með aukinni alþjóðavæðingu og sífelldri tækniþróun er þó full þörf á að vera á varðbergi hvað þessa þætti varðar. Séu veikleikar til staðar hjá bifreiðasölum er ljóst að brotamenn munu leitast við að nýta sér slíka veikleika fyrr en varir. Eftirfarandi má nefna sem dæmi um hættumerki vegna fjármögnunar hryðjuverka og gereyðingavopna:

- Uppruni fjármagns kemur frá aðilum frá áhættusömum ríkjum.
- Notkun milligönguaðila til að fela tengsl við aðila frá áhættusömu ríki.
- Viðskiptavinur er tengdur ríki, svæði eða aðila sem sætir þvingunaraðgerðum eða hefur þekkt tengsl við hryðjuverkastarfsemi.
- Bifreiðakaup með mörgum smærri greiðslum.
- Viðskipti sem innihalda félög sem koma fram fyrir hönd eða í þágu aðila sem sæta þvingunaraðgerðum.

Varnir gegn misnotkun

- Aukin fræðsla starfsmanna um skyldur bifreiðaumboða og bifreiðasala á grundvelli laga nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka og laga nr. 68/2023 um framkvæmd alþjóðlegra þvingunaraðgerða og frystingu fjármuna.
- Aukin fræðsla um áhættuþætti í starfsemi bifreiðaumboða og bifreiðasala.

- Verklag, framkvæmd og innri endurskoðun sem tryggir áhættuflokkun viðskiptavina og fullnægjandi framkvæmd áreiðanleikakannana áður en viðskipti eiga sér stað.
- Verklag og verkaskipting sem tryggir að tilkynnt sé um öll grunsamleg viðskipti.
- Aukin vitund um nýjar áhættur og ný hættumerki.

Hafðu samband við ríkisskattstjóra ef það eru einhverjar spurningar sem vakna um aðgerðir gegn peningabætti eða fjármögnun hryðjuverka.

Sími: 442 1000 - Netfang: pt@skatturinn.is